

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum,

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Sálarfrøðing- urin:

Affektmorð?

Stutt herfyri frættist úr Keypmannahavn, at ein ungur maður í óðini yvir at hava sæð eina sjónvarpssending, sum eftir hansara metan var í so vinstrahall, var farin út á gøtuna við skambyrsu og hevði dripið tað fyrsta og besta fólk, hann kom fram á — í hesum fœrinum ein ungan mann, sum var á veg heim frá arbeiði, og sum brotsmaðurin annars ikki kendi. Hetta er skelkandi, og má brotsmaðurin avgjørt vera orður, ella hvat halda tygum.

Skelkaður

Tað er neyvan beint at úttala seg, aðrenn maðurin er lúgugt yvirhoyrdur, móguliga sálarakannadur og at enda domdur, men hetta at fólk, sum dagliga kunnu týkjast fríðarlig og sinnlig, knappliga missa tamarhaldið av innilest-um kenslum, og tá pára fyrirlitaleyst kunnu gera seg inn á sakleys, tað kemur tianverri fyrri og er serliga syrgiligt hvørja ferð tað verður oðrum at meini. Fyri at fyrbyrgja slíkum er neyðugt at kenna orsakirnar, sum kunnu vera fleiri og torforar at greina.

Men óll eru vit úti fyrri forðingum og ymskt er, hvussu vit duga at hjálpa okkum undan at gerast alt ov spæd víð, torvum og kenslum. Hjá nógvum er skilið ein stór hjálp, og sum heild megna tey flestu jú at fremja sosialan atburð, t.e. atburður við ábyrgd fyrri meðmenniskjum.

Slíkar ógvusligar sinnisatgerðir (affektreaktionir) kunnu koma fyrri hjá personum, sum av eini ella aðrari orsök eru lott at bergtaka ella ósa upp, og sum samstundis hava ílt við at taka sjálvstodugar avgerðir og í rimiligan mun fáa «luft» fyrri sínum kenslum og torvi.

Vera slík byrgd og hartil kanska lítið upplýst fólk fyrri sterkari einstáttaðari ávirkan kunnu tey á gosi bera seg skilaleyst at.

Maðurin, sum sipað verður til omanfyri, sigst at hava verið frá sær sjálv-

um aftaná at hava kent seg argadan av sjónvarpssending, sum í hansara eygum var vinstrahall. Onki er frætt um, at tað hevur bílað oðrum fólki, og um so var hevði tað verið meira vanligt at reagera við at ringt og skelda, skriva ákærandi lesarabrev o.t., men her frá og so at fara beina leið niður á gøtuna at skjóta tann fyrsta og besta niður, er eitt sjúkligt langt lopp.

Men drápsmaðurin nýtist ikki at bera alla skyldina einsamallur.

Hann kann frammanundan hava verið fyrri drúgvari og sterkari einstáttaðari ávirkan — í hesum fœri helst hograsinnadari propagandu, sum í sínum óndskapi kann hava birt upp undir, at hann í lotuni kendi tað beint at gera sum hann gjordi.

Ti áttu vit at vanda okkum meira um, hvat vit bordreida við fyrri hvørjum oðrum, og hvørjar órimligar forðingar vit gera hvørjum oðrum, tí ikki eru óll eins væl fyrri at fóta sær.

Ey Jo

Sosíalráðgev- arin:

Læknamið- stöðin í Vági

Fyri stuttari tíð síðan, fingi vit læknamiðstöð í Vági. Henda skuldi lúka tey krøv, sum verða sett til slíkan stovn.

A tekningin sœu vit, at rum varð sett av til ein sosíalráðgeva, men tá tosað var um hetta, so segði býráðið, at ikki var brúk fyrri einum sosíalráðgevara í Vági. Fólk kundu bert vanda sær til tann sosíalráðgevara, sum virkari oynni.

Vágbingar kenna seg ikki væl, at vanda sær til sosíalráðgevaran, tí vit halda tað er skeið, tá bygdin ikki ásannar, at vit hava brúk fyrri slíkum.

Hvussu verða sosíalráðgevarar settir, og hvør tekur avgerð um hetta?

vágbingur

Fyri eini 6–8 árum síðani skrivaði Sosíalráðgevarafelagið til Landsstýrið, um

hvussu vit kundu hugsa okkum sosíalráðgevarararbeiði skipað kringlandið. Av tí at tann einstaki sosíalráðgevarin eftir uppskotinum skuldi arbeiða í meira enn einari kommunu, var víst til, at rimuligt var at sosíalráðgevarin fekk holi á heilsu-miðstøðunum.

Somuleiðis var skotið upp, at sosíalráðgevarin skuldi setast undir Almennastovuna, meðan kommunurnar í felag skuldu gjalda umsitingarútreiðslurnar annars.

Síðani eru sosíalráðgevarar settir, fyrst í Suduroynni og fyrri einum ári síðani ein í Eysturoynni.

Sosíalráðgevarin í Suduroynni er settur undir Almennastovuni. Aðrenn hesin var settur, var fundur við kommunurnar í Suduroynni, har allar tóku undir við skipanini uttan Vágs kommunu.

Vágs kommunu hevði frammanundan ynskt sosialu umsitingina at vera í Vági.

So tað er ikki tí, at eingir sosíalir trupulleikar eru í Vági, men heldur ein spurningur um tviðrátt millum bygdirnar.

Byti av umsitingarútreiðslunum er skipa eftir fólkatálinum í te einstoku bygdini, soleiðis at Tvøroyra kommunu í lotuni ber umleið 67%. Útreiðslurnar til umsiting fevna um skrivstovuholi, hita, ljós, telefon, ambød, pappir, ferðing v.m. og er talan um ógvuliga smá tøl fyrri te einstoku kommununa.

Sosíalráðgevarar, læknar, barnaverndarnevndarlimir vita, at fólk í Vági ikki hava færri sosialar spurningar enn onnur fólk í Føroyum. Tað er tí ikki annað enn rimuligt, at sosíalráðgevari eisini var tókur í Vági og hóskandi kundi havt fasta víðtalið á heilsu-miðstöðini.

Eftir minum tykki eigur Vágs kommunu at vanda sær til Almennastovuna og bida um, at tað ráðgevingarvirksmi, sum borgararnir, sambert lóg hava rætt til, eisini verður veitt vágbingum.

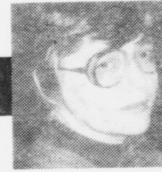
Kommunan má so sjálvsagt eisini átaka sær stnar skyldir, sum til domis at fáa til vega holi v.m.

Eingin orsök er til, at hin einstaki vágbingurin skal kenna seg illa. Tað er ein kommunalpolitiskur spurningur.

Marjun

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sosíalráðgevi

Marnar lækni

Turið Debes Hentze, lögfrøðingur

Læknin:

Er zoneterapi vandamikið?

Eg fari at biðja læknan siga mær, um tað er vandamikið at fáa zoneterapi. Hetta er tað slagðið av terapi, har natúrlækni trýstur á ávist stað undir ilini.

Í lotuni er ein dani í Føroyum, sum gevur slíka viðgerð.

Eg havi hoyrt at nógv fólk hava fingið leikidóm, eitt nú fyrri áráknútar, høvuðpinu, bløðruruna og enn tá ein ið hevur verið lamin, er komin aftur á føtur.

Kann læknin siga hvussu henda viðgerð virkar, og serliga um tað kann vera vandamikið at royna?

G.

Zoneviðgerð havi eg ikki nógv skil fyrri, men um tað skal hjálpa uppá so torforar sjúk, sum tær tygum nevna, so fari eg at ivast eitt sindur.

Eg vildi ikki hildið, at henda viðgerð er vandamikið.

Kanska hevur viðgerðin ávirkan á tann sum roynir seg, tí ávísti personurin sjálur hevur stórt álit á viðgerðini, at henda hjálpu.

MS.

Klænki- tablettir og barnsburður

Eg eri gift kona, sum skal hava triðja barnið.

Eg varnaðist ikki, at eg var upp á vegin fyrr enn góðar tveir mánaðir eftir at eg varð við barn.

Trupulleikin er, at eg í hesum tíðarskeiði tók klænkitablettir, og nú eri eg bangey fyrri, at hetta kann hava skaða barnið. Kann læknin ráða mær til, hvat eg skal gera?

bangin

Tygum skriva ikki hvat slag av tablettum tygum hava nýtt, so tað er trupult at svara spurninginum.

Um tygum hava tikið vanligar klænkitablettir,

sum í dag verða nýttar, so er eingin vandi, og tygum nýttast ikki at vera bangin fyrri, at barnið hevur tikið skaða.

Annars er at siga, at eingin óneyðugur heiluvagur er ráðligur, og mugu barnakonur bert taka jarntablettir og kanska vitamintablettir, meðan tær ganga við bornum.

MS

Lögfrøðingur- in:

Eg skyldi einki

Hvussu slepst undan eini rokning, sum ein hevur goldið einaferð, men fingið sendandi eina ferð enn kortini.

Eg havi goldið hesa rokning, men kann ikki finna kvittanina. Hóast eg havi sagt handlinum frá, so vilja tey ikki góðtaka frágreiðing mína, men hava nú sent rokningina til incasso.

Hvussu kann eg prógva, at rokningin er goldin, tá kvittanin er burtur. Er eingin roknskapur hjá handlinum, sum kann prógva hetta?

org

Turið

um nœvn

Limur í Al- tjóða nevnd Amnesty International

Fyrst í november fær Al Føroya deild eina forvitnisliga vitjan. Tað er norðmaðurin Jan Egeland. Hóast hann er blaðungur hevur hann langar royndir innan arbeiðið hjá AI, og hevur hann soleiðis eisini verið formaður í norsku deildini av AI. Men tá hann nú vitjar Føroyar er tað sum limur í altjóða nevndini hjá Amnesty International. Hann ætlar lutvist at leggja okkum lag á í arbeiðinum, og hann skal eisini siga frá um arbeiðið hjá AI.

Tíverri hendir av og á at ein verður kravdur aðru ferð eftir peningi, sum longu er goldin.

Í slíkum forum er hent eitt mistak, at tann handandi hevur gloymt at strikað rokningina — og at víðkomandi sostatt framvegis stendur at skylda peningin.

Um tygum hava fingið voruna, sum nú verður kravd goldin, og tygum ikki kunnu prógva at tygum longu hava goldið, sleppa tygum ikki undan at rinda eina ferð afturat.

Besta prógvíð um at peningurin er goldin er sjálvandi kvittanin. Hava tygum ikki hesa má prógvast á annan hátt, at peningurin er goldin. Tað kann gerast við vitnum, sum vóru hjástødd tá rokningin varð goldin, t.d. tað kann vera onkur, sum var saman við tygum, tá tygum rindadu rokningina, ella kanska tann, sum fekk peningin í hondina frá tygum.

Viðmerkjast skal, at um tygum skulu gera tygum vón um at fáa viðhald í rættinum í slíkum máli sum hesum, so skulu vitnini tygum fara vera góð, t.v.s. at tey rættliga gjolla skulu kunna greiða frá, hvat tey hava sæð og hoyrt, tá tygum rindadu peningin, og helst eisini hvussu nógv tygum rindadu.

Vit fara tí at bjóða limum og oðrum áhugadum til fund saman við Jan á býarbókasavnum týsdagin 2. november kl. 21. Tað er einki at ivast í at Jan fer at greiða frá nógvum áhugaverdum í samband við stríðið fyrri botan av mannarættindunum um allan heim, og vit fara beinleiðis at heita á limir okkara um at motta.

Annars eru óll áhugað vælkomín.

Mállærara- felagið

Mállærarafelagið hevur skeið í byrjunnnarundirvísing í fremmandum máli seinrapartin leygardagin.

Inger Hansen heldur fyrilestur og greiðir frá.

Áhugaði kunnu vanda sær til telf. 44384.